

שלימה משנתו

פנינים מתורתו של הגאון המופלא רבי שלמה אסולין זצוק"ל

הגליון מוקדש

לע"נ רבנו שלמה בן מאיר ושמחה

גלב"ע ז' מר חשוון תשפ"ד

ולרפוי"ש להגה"צ רבי גבריאל בן מזל טוב

ולרפואת מרדכי בן ר' אליעזר זצ"ל

פרשת פקודי

ה' אדר ב' תשפ"ד | גליון 18

משנת שלמה

"ובשלימות ארבעה עשר בלתי נאמר את פירושא אלא כפי שפירשנו"
לבו, פן בפרשניא וכן בפרשניא

תפקיד האדם באופן פרטי

הנה כלל נשמות ישראל הם קומה אחת שלימה, ששלימותה הוא כלל נשמות ישראל בלי יוצא מן הכלל. ולכל אחד מבני ישראל קבעה ההשגחה העליונה תפקיד פרטי בעולם, אשר מיוחד רק לו. ואם יעשהו, הרי שזכה להגיע לשלימו תו. ואם לא יעשהו, או עשה רק חלק, מוכרח לשוב לעולם בגלגול כדי להשלים את המוטל עליו.

וז"ל הרמח"ל בספר דרך ה' (ח"ג פ"ג סי' א') 'חילקה החכמה העליונה את עניני הנסיון האלה בין אישי המין האנושי, כמו שגזרה בעומק עצתה, היותו ראוי ונאות. ונמצא לכל איש ואיש מבני אדם חלק מיוחד בנסיון ובמלחמת היצר, והוא פקודתו ומשאו בעולם הזה. וצריך לעמוד בו כפי מה שהוא, וידונו את מעשיו במידת דינו יתברך, כפי המשא אשר ניתן לו באמת, בכל בחינותיו בתכלית הדקדוק, עכ"ל.

ולכן כיון שלכל אדם מעם ישראל יש תפקיד מיוחד, יוצא מזה ב' דברים.

א' שאדם חייב לשמור על תפקידו הפרטי בעולמו מכל משמר, ולהדוף כל דבר שעלול להפריע לו מתפקידו.

ב' שאין שום אפשרות לאדם לדון את חברו על מעשיו וכשלונותיו ועוונותיו, כי יתכן שמה שאצלו אינו נחשב לנסיון, אצל חברו לפי ערך תפקידו נחשב לנסיון. ולכן אין לו שום זכות להתגאות על חברו, כי לא ניתן לדעת מי ממלא את תפקידו בשלימות, האם חברו הנמצא למטה ומתמודד עם יצרים קשים, או הוא שנמצא במקום יותר עליון ומתמודד לפי ערכו בנסיון הנמצאים במקומו.

וכך כותב הרמח"ל (מסילת ישרים פרק כב') בדברו על מידת הענוה, וז"ל 'הא למה זה דומה, למשרתי הבית, שכל אחד ממונה על דבר מה, וראוי לו לעמוד במשמרתו לפי פקודתו, להשלים מלאכת הבית וצרכיה. ואין בכאן מקום לגאווה לפי האמת, עכ"ל.

וכיון שכן, נמצא שלכל אחד יש תפקיד המיוחד רק לו, שחברו לא יוכל לעשותו. ולכן מוטל עליו בלבד

(מ', לד').

מבואר מכאן שהיה ב' סוגי קדושות שבאו למשכן. א' - קדושה חיצונית, שזהו מש"כ ויכס הענן את אהל מועד. ב' - קדושה פנימית, שזהו מש"כ וכבוד ה' מלא את המשכן.

ועל דרך רמז ירמוז על כל אדם שהוא ג"כ בבחינת משכן כש"כ בתהלים (עח, ס') 'אהל שכן באדם', שכאשר זוכה לקיים מצוות התורה זוכה לב' קדושות אלו, לקדושה חיצונית ע"י קיום המצוות התלויות במעשה, ולקדושה פנימית ע"י קיום המצוות התלויות במחשבה ובלב. (שמן למאור פקודי אות טו').

מאמר הפרשה

הקשר של מנהיג ישראל לכל חלקי עם ישראל

הפרשה מביאה פסוק המדברת בענין תרומת הכסף, 'ויהי מאת ככר הכסף לצקת את אדני הקודש ואת אדני הפרוכת וגו'. ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים, עשה וויים לעמודים וצפה ראשיהם וחשק אותם.

וצריך להבין מדוע כתוב 'ואת האלף' בה"א הידיעה, כאילו משמע שהיה עמהם איזה קושי, ובאים להודיע מה היה עמהם. והיה לו לומר ומן אלף וגו'.

חז"ל במדרש נזדקקו לדקדוק זה, וכך אמרו במדרש (פרשה נא' סי' ו') 'משנגמרה מלאכת המשכן, אמר להם משה לישראל, בואו ואני עושה לפניכם חשבון. אמר להם משה, אלא פקודי המשכן, כך וכך יצא על המשכן. עד שהוא יושב ומחשב, שחכ באלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקל, מה שעשה וויים לעמודים. התחיל יושב ומתמיה, עכשיו ישראל מוצאין ידיהם לאמר משה נטלן. מה עשה, האיר הקב"ה עיניו וראה אותם עשויים וויים לעמודים. ובמדרש תנחומא פרשת פקודי סימן ז', מוסיף 'התחיל להשיב להם בקול רם, ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה וויים לעמודים. אותה שעה נתפייסו כל ישראל על מלאכת המשכן. מי גרם לו, על ידי שישב ופייסן. הוי אלה פקודי המשכן, עכ"ל המדרש.

וא"כ מובן דלכן כתוב בתורה 'ואת האלף', משום שכאשר בא משה ליתן חשבון, נעלם הפרט הזה ממנו, עד שהאיר הקב"ה את עיניו להבין מה עשו עם זה.

ולפי פשוטם של דברים, לא מובן מדוע נעלם ממש רבינו מה עשו מהאלף שבע מאות שבעים וחמש שקלים, עד שהאיר הקב"ה את עיניו, וכי זה

פניני הפרשה

עיקר חשיבות המשכן הם הלוחות

"אלה פקודי המשכן, משכן העדות", (לז', כא').

צ"ב מדוע כפל הכתוב 'המשכן משכן', ועיין ברש"י מה שביאר. ונראה לפרש עוד ע"פ מה שהביא רש"י לקמן (מ', כ') שהעדות היינו הלוחות, ולוחות מרמזים לתורה שהיא חשובה יותר מן הכל, שהרי כתר תורה גדול מכולם.

וכן מפורש בפרשת בהעלותך (ט', טו') 'כסה הענן את המשכן לאהל העדות', ופירש"י שם 'המשכן העשוי להיות אהל ללוחות העדות, עכ"ל. הרי שעיקר המשכן היה עבור הלוחות. וכן מבואר ברש"י בפרשת בהעלותך (י', יז') שכאשר כיסו אהרן ובניו במסעות את הארון עם הפרוכת, פקע מיד כל קדושת המשכן, ומיד אח"כ היו בני גרשון ובני מרי מפרקים את המשכן, והוא משום שעיקר המשכן היה הלוחות. ועיין עוד ברש"י פרשת אמור (כד', ג')

וע"ז אמר כאן אלה פקודי המשכן, ומהו עיקר חשיבות המשכן, משכן העדות, היינו כששוכן בו העדות שהם הלוחות, דמשכן בלא לוחות שהוא קיום התורה אין לו חשיבות, ודלא כאותם אנשים שמפארים בתי כנסיות בהוד והדר, ואין חוששין למה שכתוב בתורה. (שלמי שמחה פקודי אות א').

מהיכן לקחו את הלוחות

"ויקח ויתן את העדות אל אהרון", (מ', כ').

צ"ב מהו ויקח, מהיכן לקח. וגם צ"ב שלא נזכר זה בשום דבר רק כאן.

וע"פ פשוטו הוא מפורש יפה, משום שכל כלי המשכן לא היה ציווי היכן להניחם כשגמרו לעשותם, אלא היו מונחים במקום אחד והיה אפשר מיד לקחתם ולבנותם כל דבר למקום הראוי לו. אבל העדות שפירש"י כאן שהם הלוחות, והם הלוחות השניות, הרי מפורש בפרשת עקב (י', א') שמיד כשהורידם משה שם אותם בארון עץ ע"פ ציווי הש"י, ואין זה הארון שעשה בצלאל אלא ארון אחר כדפירש"י שם. ונמצא שהיה צריך לקחתו מן הארון שהיה בו ולשמומו בארון שעשה בצלאל, ולכן על זה שייך לכתוב ויקח משום שנתנוהו קודם ע"פ ציווי הש"י במקום אחר. (שמן למאור פקודי אות יד').

ע"י קיום המצוות זוכה לב' קדושות

"ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן",

המשך משנת שלמה

לעשותו, ולשמור מכל משמר את תפקידו, ולא לברוח לתפקידים אחרים, שעלולים לגרום שיתרשל מהתפקיד הפרטי המוטל עליו. ועפ"י יתבאר המעשה שמובא בגמ' (תענית כה') על רבי אלעזר בן פדת שהיה עני מרוד, ואמר לו הקב"ה שאינו יכול לעשותו עשיר, אלא א"כ יחזיר את כל העולם אחורה ויוולד במזל מזונות. כלומר דאף תפילה לא היתה עוזרת כאן, משום שתפקיד רבי אלעזר בן פדת היה לעבוד את ה' מתוך הדחק ועוני, ואם היה נותן לו עשירות, נמצא שלא קיים את תפקידו בעולם, ולכן אמר לו הקב"ה שצריך לברוא את העולם מחדש, שאז יולד ויהיה תפקידו לעבוד את ה' מתוך עשירות.

ואמנם תפקיד כל אחד לנסות ולהתפלל על כל צרה ודוחק, כי יתכן מאוד שהצרה אינה באה בגלל עיקר תפקידו בעולם, אלא בגלל עוונותיו או ענין צדדי אחר, ואז תועיל תשובה ותפילה. כגון אם עוונותיו גרמו דוחק פרנסה, ע"י תשובה ותפילה, יוכל לפתוח את המניעה, וימשיך לעצמו שפע. אבל אם הדוחק והצרה, הוא חלק מעיקר תפקידו בעולם, שעל מנת כן נשלח לעולם, כאן לא יועיל שום דבר, כי לקחת ממנו את הדוחק, פירושו להרוג אותו, כי כל חיותו בעולם וכל שליחותו וזכות קיומו בעולם, הוא רק לתפקיד זה. ולכן לא יתן לעזור לו. (מעין גנים שמות ח"ה ויקהל מאמר א' אותיות ד' ו').

למנהיג של כלל ישראל קשר עם כל חלקי עם ישראל, חסר בשלימותו כמנהיג ישראל. וכשנזכר מה עשו עם תרומת אותו חלק מישראל, אז נעשה שלם בעיני כולם, משום שהתחבר לכל חלקי עם ישראל ממש. וזהו הלימוד שנעשה למשה רבינו, כדי ללמד לדורות, שאסור למנהיג להחליט שהוא מנהיג רק של הצדיקים ומנתק את עצמו בפנימיותו מעמי הארץ, שהרי גם עמי הארץ הם חלק מישראל, וגם להם יש תפקידים בכלל ישראל שאת התפקידים ההם לא יכולים התלמידי חכמים לעשות, ולכן עליו להיות דורש טוב לכל עם ישראל, ולחפש להשפיע על כולם שפע טובה וברכה. וזהו שלימות מנהיג ישראל. (מעין גנים שמות ח"ד פרשת פקודי.)

צריך עיון

מקור שבניית המשכן קודמת לעשיית הכלים

"ובצלאל וגו' עשה את כל אשר ציוה ה' את משה", (לז', כב').

כתב רש"י שמשה אמר לבצלאל לעשות תחילה כלים ואח"כ משכן, אמר לו בצלאל מנהג העולם לעשות תחילה בית ואח"כ משים כלים בתוכו, אמר לו כך שמעתי מפי הקב"ה (פי' ודאי אתה צודק וכך שמעתי מפי הקב"ה לעשות קודם המשכן ואח"כ כלים) וכו'. והק' התוס' (ברכות נה' ע"א) היכן מציהו שהקב"ה אמר למשה לעשות קודם משכן ואח"כ כלים, והרי בפרשת תרומה נכתב לעשות קודם כלים. ותי' תוס' שהכוונה לפרשת כי תשא (לא', ז') דכתיב שם 'את אהל מועד ואת הארון לעדות'.

ואני בענייני נ"ל לכאורה שעוד קודם לזה מצינו שאמר הקב"ה למשה לעשות קודם משכן ואח"כ כלים, ומקרא מפורש הוא בריש פרשת תרומה (כה', ח' ט') 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו'. ופשטיה דקרא הוא שיעשו מקדש כפי שאני מראה אותך, קודם את תבנית המשכן ואח"כ את כל כליו, רק שהקב"ה פירש לו קודם את הכלים מאיזה טעם, אבל הציווי היה לבנות קודם משכן. וצ"ע למה לא פירש תוס' כן. (שלמי שמחה פרשת פקודי אות ד').

תשובות ניתן לשלוח למייל עד יום א' בערב, והתשובות המובחרות יפורסמו אי"ה בעלון הבא.

היה עונש למשה רבינו, הרי משה רבינו היה אדם נאמן אפילו לפני הקב"ה, למה הגיע לו מצב כזה.

ויתכן לפרש בס"ד ע"פ יסוד גדול שצריך כל מנהיג בישראל לדעת, שהוא חייב להיות מחובר וקשור לכל כלל ישראל, לא רק ללומדי התורה ויראי השי"ת, אלא גם לאותם שהם רחוקים מלימוד התורה, ויש להם גדר של עמי הארץ. משום שגם הם שייכים לעם ישראל, ויש להם מערכת נסיונות משלהם, שאינם שייכים ללומדי התורה, וכשעומדים בנסיונות שלהם לפי דרגתם, זוכים לעולם הבא.

וכן מבואר במדרש תנחומא (פר' במדבר סי' טו') על הפסוק צדיק כתמר יפרח, מה התמרה הזו עושה תמרים ועושה נובלות, כך ישראל יש בהן בני תורה, ויש בהן עמי הארץ, עכ"ל. משמע שכך הוא עם ישראל.

ויותר משמע כן במדרש רבה (במדבר פרשה ג' סי' א') שנמשלו ישראל לתמר, מה התמר הזה עושה תמרים רטובים נקלוסין נובלות ועושה סולין (פי' קוצים). כך הם ישראל, יש בהם בני תורה, ויש בהם עמי הארץ, ויש בהם בורים, עכ"ל. משמע שכך הוא שלימות עם ישראל, שמוכרח שיהיו בהם גם עמי הארץ ובורים.

{וע"ע, דיסוד זה מבואר בגמ' חולין צב' ע"א. ויק"ר פ"ט ס"ג. ב"ר פל"ב סי' י'. שהש"ר פ"ו י"א. אבות דר"נ סוף פט"ז. תדא"ר פרק כז' אות טז'. תנא דבי אליהו זוטא פרק כב'. גמ' ב"מ לג' ע"ב. זה"ק וירא קיח' ע"א. זה"ק שמות י' ע"ב}

למדנו, שגם עמי הארץ יש להם תפקיד וחלק בכלל ישראל, ולכן מנהיג של כלל ישראל צריך להיות מחובר לכל הכלל, גם לעמי הארץ כי גם הם מסייעים לכלל ישראל.

ועפ"י יתכן לפרש את הענין כאן. הנה כל עם ישראל הביאו מחצית השקל של כסף נדבה לבית המקדש, וכיון שכלל ישראל מבין עשרים שנה ומעלה היו שש מאות אלף ושלושת אלפים וחמש מאות וחמשים, נמצא שכלל תרומת מחצית השקל עלו למאה ככר (כל ככר שלושת אלפים שקלים) ואלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקל.

וכשעשו מחצאי השקלים של שש מאות אלף איש מישראל, אדנים למשכן. בודאי שכל אדם כפי דרגתו, כך נתגלגל המחצית השקל שלו למקום הראוי לו. כי היו אדנים שצד הפנים שלהם היה לצד קודש הקדשים, והיו שצד שלהם היה מחוץ לקודש הקדשים, וכך היה גם בהיכל, ובעמודים המבדילים בין הקודש לקודש הקדשים. וכל אדם כפי דרגתו, כך נתגלגל נדבתו למקום הראוי לו. אבל הצד השווה שבכולם, שכולם היו שייכים למשכן עצמו.

אמנם אותם שלשת אלפים וחמש מאות וחמשים איש, שמנין מחצית השקל שלהם עלה לאלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקלים, הנה לפי ערך דרגתם, מקום נדבת המחצית השקל שלהם לא היה במשכן, אלא בעמודים המקיפים את חצר המשכן, חלק מנדבתם היה עבור ווי העמודים שמחזיקים את קלעי החצר. וחלק מנדבתם היה ליופי עמודי החצר, לציפוי ראשיהם, ולחוט הכסף הסובב את העמוד ליופי, שזה נקרא בלשון התורה חשוקיהם.

ויתכן שהעלים השי"ת ממשה מה נעשה מנדבת האלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקלים, כדי ללמד לדורות את היסוד הזה, שמנהיג צריך קשר גם עם אותו חלק מישראל שנמצא על גבול הקדושה, כדוגמת עמודי החצר, שיש מהם שמעמידים את מחיצות הקדושה וקשורים לווי העמודים, ויש שרק מייפים את גבול הקדושה כדוגמת ציפוי ראשי העמודים וחשוקיהם.

וכשנעלם ממשה מה עשה עם שאר נדבת הכסף, משמעות הדבר, שנעלם ממנו לרגע הקשר והחיבור לאותם מישראל שהם בגדר עמי הארץ שמקומם על גבול הקדושה. והראה הקב"ה למשה, שכשם שאם נעלם ממנו מה עשו משאר תרומת הכסף, חסר בשלימותו של משה רבינו, ויכולים לערער אחריו שאינו נאמן. וכנזכר מה עשה עם שאר הנדבה, נודע נאמנותו בעיני כולם. כך במשמעות הפנימית הענין הוא כן, שאם אין

מתוך צוואת רבנו זצ"ל לכלל ישראל.

"הגני כותב מתוך ייסורי נפש וגוף ביד משותקת וכתב רועד ולא קריא את הדברים דלהלן..... ועתה יש לי להודיע לכל ידידי ואהובי נשמות ישראל היקרים לי מאוד, שהיות וסבלתי הרבה בחיי הן בידוע והן מה שלא ידוע, ולא מצאתי שום נוחם בצערי, אמרתי לרשום שורות אלו. אין אתי יודע מה יהיה עמי לאחר פטירתי אבל רצוני חזק להיות משען ומשענה לכל הסובלים ייסורים בין ברוחניות ובין בגשמיות, ואפילו למי שייחשב שהוא הרשע הכי גדול. לכן מתוך מחשבה רק להועיל ולא לצער כלל, אם אפשר שכל מי שירשיג צער הן בגשמיות הן ברוחניות, ימחול נא להיכנס לחדר בבית לבד, ולהדליק עבור נשמתו ולומר אני מדליק נר זה לעילוי נשמת פלוני בן פלוני (שלמה בן מאיר ושמוחה). ויפרש את בקשתו ויכול לשפוך את ליבו על יד הנר ככל מה שירצה הן באריכות הן בקצרה, ואפילו אם ייחשב שהוא רשע ופושע גדול, יש בליבי מקום לכל מי שייחשב שהוא רשע ופושע לשמוע דבריו באריכות. ולא יחוס על טרחתי אלא יחוס על עצמו. ואם יהיה אפשרות ביד להועיל ארצה מאוד להועיל, ואם לא אוכל להועיל אקווה לעסוק אותו באהבה וחיבה ולתת לו בלב תנחומים ותקווה טובה. ואם גם זה לא אוכל, מקסימום הפסיד נר קטן, ולא טרח הרבה. כל זה כתבתי ביישוב הדעת ומתוך הרבה מחשבה והתלבטויות עד שהעזתי לכתוב דברים אלו, ואקווה להיות לעור לכל הסובלים ברוחניות וגשמיות. ממני הנפרד מכם באהבה עצומה רק בגוף וקשור עם כל נשמות ישראל בלי יוצא מן הכלל באהבת עולם".

נתרם ע"י הנדיב החפץ בעילום שם
להצלחה ברוחניות ובגשמיות

נתרם לרפואת
ר' מרדכי בן רבי אליעזר זצ"ל